

Filosofísk barnabók**Ein vakur og skelkandi fábul**

Ebba Hentze: Gulleygað.
Ein gerandissöga úr okkara tíð.
Perma og myndir:
Torbjørn Olsen.
Føroya Lærarafelag
1992.
53 s. kr. 102.

»Gulleygað« er nútíðar-söga úr miðbýnum í Havn um gentuna Jakabu, tey bæði eldru Saru og Ábraham og um frensin Gulleygað og ketlingin Krunka. Sögan er um álit og sam-huga, um at virða onnur – menniskju sum dýr – um tað góða, vit kunnu gera hvørjum øðrum og tað ónda. Í stuttum: ein vegleiðing í hvussu skal farast við heidnum og kristnum.

Bókin er ómetaliga vøkur – ein estetisk njóting at handfara – og bara myndirnar hjá Torbimi Olsen høvdu verið nóg mikin grund at keypt hana. Men sögan hjá Ebba Hentze er ikki minni framúr. Líknisi og fábul, sum endar við eini hóttafullari fyriboðan um komandi tíðir, ið kanska longu eru her.

Førsti kapitull verður sagdur av Jakabu, bulin eigur Sara, og so eru vit í endanum aftur hjá gentuni, tí Sara orkar ikki at siga frá hendingunum. Ta, sum fer fram er um somu tíð lívs-játtandi og nívanði. Summi menniskju byggja upp livandi viðurskifti sínámillum og við dýr og plantur, meðan onnur hava fragd av at hæla sundur og leggja í oyði. Óhugini í søguni stavar eisini fyrri ein part frá, at vit ikki kenna nær niður-brótandi kreftirnar, at vit ikki sjággja tær, men bert ta syrgiligu slóðina.

Tey seks fyrstu reglubrotini leggja fyrri við teimum somu tveimum orðunum:

bókmentir

»Tætt við«. Endurtøkan skapar um somu tíð ein rytmskan frásøguhátt og ævintýrdám. Í staðin fyrri »Einaferðina vart tað« hevur Ebba Hentze sett »Tætt við«, og lesarin fær á henda hátt so líðandi at vita, hvar sögan fer fram. Ikki fyrr enn sættu ferð verður kortini sagt, hvat tað er, sum er tætt við bæði Amtmansbrekkuna og kirkjuna og annað við. Jú, »har eru vit beint nú«.

Frásøguhátturin er ógvuliga medvitin og kynstrugur, við greiningum og inn-skotum, og høvundurin ansar eftir, at leiðin ikki er snórabein. Um somu tíð er kósin frá byrjan sett út í kortið, og hon verður hildin til seinasta setning.

Niður í smálutir er alt evnað til, so at tað passar saman og ger eina samansjóðaða heild. Dømi er, tá ið skift verður frá Jakabu til

Saru. Jakoba sigur um frensin við tí lýsandi navninum *Gardinpissarin*, at »Hann hevur ikki fingið navnið av ongum«. Fyrstu orðini hjá Saru eru: »Ja, navnið Gulleygað hevur, tað er lætt at gita sær til, ikki av ongum«. Hon brúkar somu orð sum gentan, og tengir á henda hátt partarnar saman. Samstundis verður víst á, at gentan einahelst hevur ein part av sínum málburði frá tí vaksnu, at hon tekur uppáftur.

Eitt lítið dømi afturat, at tá ið Jakoba sigur frá um Ábraham og Saru, skoytir hon upp: »Men tey eiga ongan son, sum eitur Ísak. Nei, nei«. Afturfyrri hevur høvundin loyvt sær at nevnt gentuna eftir tí triðja av teimum stóru patriarkunum. Soleiðis hongur alt saman á sniðfundigasta hátt.

Tú ert ikki komin nógvar síður inn í bókina, tá ið tú fært varhugan av, at her er okkurt, sum minnir um Antoine de Saint-Exupéry, og hann verður eisini nevndur, tá ið tveir triðingar eru gingnir. Tað er Jakoba, sum samanber leiklutin hjá Gulleyganum við tann hjá revinum í »Tí líða prinsinum«. Kapitullin um revin snýr seg um venskap og um at hava ábyrgdina av tí, tú hevur tamt:

»Tú lærir bert tað at kenna, sum tú temur, segði revurin. Menniskjuni hava ikki longur stundir at læra nakað at kenna. Tey keypa alt tilgjørt frá handilsmonnum. Men tað finnast eingir handlar, har tú kanst keypa vinir. Menniskjuni hava ongar vinir longur. Um tú ynskir ein vin, so skalt tú temja meg«. Og eitt sindur seinni: »Tú hevur allar tínar dagar ábyrgdina av tí, sum tú hevur tamt« (úr týðingini hjá Alexanduri Kristiansen).

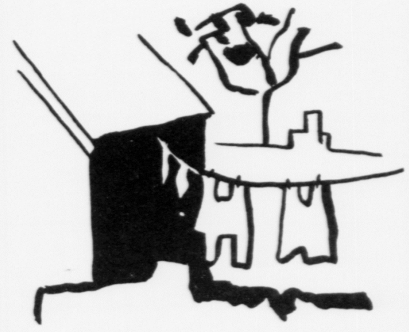
Sum »Tann líti prinsurin« hjá Saint-Exupéry so er »Gulleygað« hjá Ebba Hentze eitt filosofískt ævintýr á tremur av lívsvisdómi. Men meðan franskaðurin letur söguna fara fram í Sahara og á ymsum gongustjørnum, so hevur tann føroyski rithøvundurin kjósað sær ta heimligu Havnina. Kanska ein munur ímillum franska abstraktión og føroyskan gerandisdag?

Hartil er »Gulleygað«, sum undirtittulin ber boð um, ein gerandissöga, og tað er akkurat tað sum er so ræðandi. Lesarin skal sjálvur sleppa at lesa um lagnuna hjá frensinum og ahorntreinum, og hvussu tað ávirkar kenslusom menniskju. Men hóast tann eirindarleysa endan – sum er púra í tráð

EBBA HENTZE

GULLEYGAÐ

Ein gerandissöga úr okkara tíð

Perma og myndir
TORBJØRN OLSEN

við røtt ævintýr, tey eru nevnliga ikki sentimental – so er bókin kortini deiliga kveikjandi.

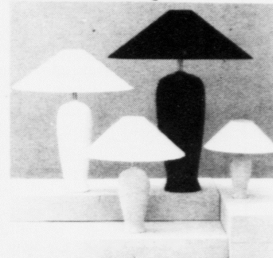
Nógvar smámyndir eru fløktar upp í høvudsgongdina. Prik til ættargransking og tingmenn, sum biðja góðandag uppundir val, hvussu hvalbingar tosa, og hví »Mágestellið« ikki eitur »Máastellið« ella »Likkustellið« á føroyskum?

»Gulleygað« er í allar mátar ein rík og fjølbroytt bók, og sum øll góð ævintýr hóskar hon bæði til børn og vaksin.

Í bókini »Citadelle« ger Saint-Exupéry hesa meting: »Pengamenn og vitug fólk er nyttuleys, verulig virði eru samhugi og samkensla«.

Orðini kundu havt staðið í »Gulleyganum«.

Jógvan Isaksen

TRÍGGIR HØVUDSVINNINGAR:**Snotulig klassisk keramikklampa**

frá
BALSLEVS BYGGIBÚÐ
Hoyvik - Box 3309 - 110 Tórshavn - Tlf. 11122

HØVUDSVINNINGUR:**Lucia**

stás-
niður-
deilur
og
troyggja
frá
handlinum
við
konufólka-
stásinum
øllum,

Hjá **Jørghild**

N. Winthersgata 9 - Tlf. 12988